

Chandra Talpade Mohanty, en av världens ledande feminister inom det postkoloniala fältet, reflekterar över möjligheter till ett emancipatoriskt handlande och för en solidaritet över nationsgränserna. Genom att använda begreppet "kvinnoarbetare" menar hon att klasskonflikternas specifika könsdimension framträder och tillåter analyser av rasifierad dominans.

BEGREPPET KVINNOARBETARE SOM GRUND FÖR EN TRANSNATIONELL SOLIDARITET

CHANDRA TALPADE MOHANTY

I takt med att den globala kapitalismen utvecklas och lönearbetet blir det hegemoniska sättet att organisera produktion och reproduktion, har klassrelationerna inom och över nationsgränserna blivit mer komplexa och mindre genomskinliga. Därmed har frågor rörande den spatiala ekonomin – kapitalets sätt att utnyttja specifika platser för särskilda produktions- och ackumulationsändamål och parallellt med detta transformera dess platser (och folk) – blivit av central betydelse för det feministiska analysarbetet. Idag, efter långa feministiska strider för rätten till arbete och lika lön, uppfattas gränserna mellan hemmet/familjen och arbetet inte längre som okränkbara (för fattiga kvinnor och kvinnor ur arbetarklassen har dessa gränser naturligtvis alltid varit flytande). Kvinnor är (och har alltid varit) en del av arbetskraften, och vi är här för att stanna. I det här kapitlet analyserar jag ett antal historiska och ideologiska förändringar som kategorierna kön, kapital och arbete har genomgått över nationsgränserna. Samtidigt försöker jag utveckla ett sätt att tänka kring de gemensamma intressen som förenar tredje världens kvinnoarbetare, med särskild betoning på frågan om kvinnors aktörskap och förändrade medvetenhet.

Genom att stödja mig på fallstudier om hur tredje världens kvinnor inkorporeras i en global arbetsdelning med förgreningar i olika geografiska hörn av den rådande världsordningen, vill jag införa den historiskt avgränsade kategorin »kvinnoarbete« som en produktiv grund för tvärkulturell feministisk analys. Vad som intresserar mig här är inte det »arbete som kvinnor utför« eller ens de yrken som de/vi råkar vara koncentrerade till, utan snarare hur vissa yrken och sysslor *ideologiskt konstrueras* utifrån olika föreställningar om femininitet,

Patriarkala ideologier, som ställer kvinnor mot män både i och utanför hemmet, genomsyrar hela tillvaron för tredje världens kvinnoarbetare, ett faktum som tvingar oss att hitta nya sätt att tänka kring arbetarklassens intressen och organisationsstrategier.

huslighet, (hetero)sexualitet samt utifrån rasmässiga och kulturella stereotyper. Jag strävar efter att kartlägga hur kapitalismen opererar över olika skiljelinjer, hur kapitalistiska processer, ideologier och värderingar naturaliseras genom det sätt varpå kvinnoarbete definieras med hjälp av kategorierna kön och ras. En av frågorna som jag utforskar har att göra med hur könsidentiteten (definierad i den heterosexuella

familjens termer) fastställer karaktären på det arbete som kvinnor tillåts utföra (och ibland helt utesluter kvinnor från rollen som »arbetare«).

Även om jag grundar min analys på geografiskt förankrade fallstudier, försöker jag utarbeta en komparativ metodologi som går bortom fallstudieperspektivet och belyser alla de globala processer som påverkar och utnyttjar lokala och inhemska hierarkier, ideologier och exploateringsformer i avsikt att etablera nya typer av kolonisering (»återkolonisering«). Det lokala och det globala binds samman genom parallella, motsägelsefulla och stundtals konvergerande styrningsrelationer som placerar kvinnor i skilda men likartade positioner som arbetare. Jag instämmer med de feminister som hävdar att klasskampen, snävt definierad, inte längre kan utgöra den enda grunden för solidaritet mellan kvinnoarbetare. Det faktum att vi är kvinnor med specifika rasmässiga, etniska, kulturella, sexuella och geografiska historier påverkar i högsta grad hur vi definieras och identifierar oss som arbetare. En lång rad feminister har analyserat förhållandet mellan produktion och reproduktion samt hur kvinnlighetens ideologier har konstruerats utifrån uppdelningen mellan den offentliga och den privata sfären. Här skulle jag vilja belysa (1) de kvardröjande patriarkala definitionerna av kvinnlighet och deras effekter på lönearbetet; (2) mångsidigheten och specificiteten i kapitalismens exploateringsprocesser, egenskaper som måste beaktas i alla reflexioner kring potentiella gemensamma intressen hos tredje världens kvinnoarbetare; samt (3) möjligheterna till kollektiv organisering

i en kontext där de gamla fackföreningarnas metoder (där utgångspunkten är en specifik föreställning om de *manliga* arbetarnas kassintressen) har visat sig inadekvata.

Om, vilket jag hävdar, logiken i dagens världsordning (kännetecknad även transnationell ekonomi) involverar den aktiva konstruktionen och spridningen av en föreställning om den »rasifierade eller marginaliserade kvinnoarbetaren« som bland annat bygger på inhemska historier om ojämlikheter mellan kön och raser, och om denna arbetares identitet kodas i patriarkala termer som definierar henne i relation till män och den heterosexuella, äktenskapliga familjeenheten – då måste den teoretiska modell som utgår från en klasskonflikt mellan kapitalister och arbetare omstöpas så att den tar hänsyn till intressena (och kanske även identiteterna) hos tredje världens kvinnoarbetare. Patriarkala ideologier, som ställer kvinnor mot män både i och utanför hemmet, genomsyrar hela tillvaron för tredje världens kvinnoarbetare, ett faktum som tvingar oss att hitta nya sätt att tänka kring arbetarklassens intressen och organisations strategier. Jag är alltså inte endast ute efter att peka på de »gemensamma erfarenheter« som förenar tredje världens kvinnoarbetare; jag vill också framhäva deras (konkreta) »gemensamma intressen« och hitta en potentiell grundval för tvärnationell solidaritet – en gemensam kampkontext. Även om jag här väljer att koncentrera mig på kvinnoarbetaren från »tredje världen« kan mitt resonemang utsträckas till att också gälla vita kvinnoarbetare som rasifieras på ett liknande sätt. Vad jag analyserar är således inte »tredje världen«

som sådan, utan snarare en dominansprocess grundad på kön och ras. Att synliggöra tredje världens kvinnoarbetare i denna ras-, köns- och klasstruktur kräver att vi talar i termer av kapitalistisk underordning och exploatering. Men det kräver också att vi reflekterar över möjligheterna till emancipatoriskt handlande med utgångspunkt i en ny syn på tredje världens kvinnor som aktörer snarare än offer.

Utdrag ur *Feminism utan gränser: avkoloniserad teori, praktiserad solidaritet*, Tankekraft 2006, s. 166–168, övers. Anders Brunelius & Oskar Söderlind (publicerad med tillstånd av förlaget Tankekraft).

Chandra Talpade Mohanty

Womens' Studies
Syracuse University
208 Bowne Hall, Syracuse
NY 13244-1200, USA
Ctmohant@syr.edu

